

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2020
ROČNÍK 26
NEPRODEJNÉ

5
WWW.PRAHA15.CZ

**Odešla jedna
z nejvýraznějších
osobností naší městské
části**

Josef Bernard, jáhen
římskokatolické farnosti
u kostela Stětí sv. Jana
Křtitele Praha - Hostivař

**Z historie
Horních Měcholup V.**
Měcholupská kulturní
stopa

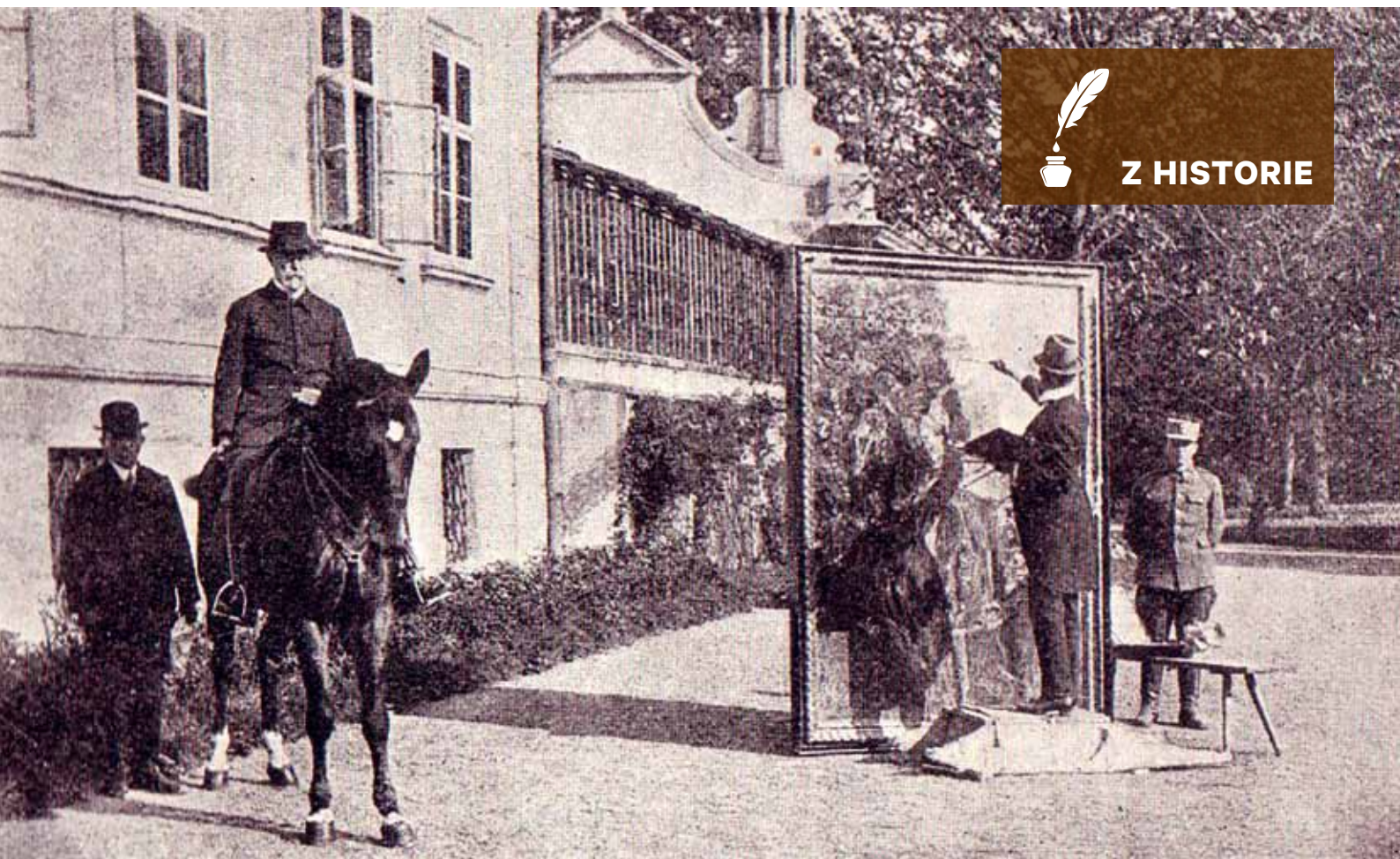
REDAKCE HLASATELE

PŘEJE VŠEM PEVNÉ

FYZICKÉ I DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Z HISTORIE

Z historie Horních Měcholup V. Měcholupská kulturní stopa

Malíř Vacátko při práci na portrétu prezidenta Masaryka (Český svět, 1920)

Dnes se v putování historií Horních Měcholup zastavíme u kultury. V obci žijí či žily mnohé zajímavé osobnosti, které takřkajíc přerostly hranice někdejší vsi a dnešní městské části. Roku 1941 se kupříkladu ve vsi narodil známý divadelní i filmový herec František Švihlík, asi nejvíce proslavený rolí policejního fotografa Čeňka Němce v seriálu Četnické humoresky. Bydlel zde Zdeněk Endris, rozhlasový dramaturg a autor několika zásadních přírodovědeckých publikací, hudebník a pedagog Pavel Fiedler, starostou Prahy 15 byl také hudebník a člen skupiny Saze Jan Nádvozník... My se v našem seriálu ale zastavíme u dvou starších osobností.

Baron Malovec a Alois Jirásek

Už jsme v našich toulkách minulostí připomínali, že roku 1880 zakoupil měcholupský velkostatek královéhradecký hejtmán z rozvětveného šlechtického rodu, baron a dvorní rada Ludvík Malovec z Malovic a Kosoře. Malovci se hlásili k prastaré přízni s rodem Arnošta z Pardubic, patřili však k německým občanům naší země. Nicméně sám Ludvík měl k Čechům blízko a po odchodu ze státní správy se začal dokonce zajímat o českou literaturu, o čemž více věděl sám Alois Jirásek. „Vídá jsem barona Malovce,

nikdy však, rozumí se, nepřišel jsem s ním do styku,“ zapsal spisovatel do pamětí U nás (1896). „Za to po létech v Praze obdržel jsem od něho psaní. Z toho něco tu uvedu, třeba že to vlastně sem nenáleží. Ale Ludvík baron Malovec byl poslední jedné pošlosti tohoto někdy velmi rozvětveného a rozšířeného rodu a pak obsahuje list leccos zajímavého. List ten z r. 1893 datován je „z panského domu velkostatku rust. H. Měcholupy“. Psán je česky celkem správně, ač jinak z něho zřejmo, že čeština není pisateli jazykem mateřským. Baron Malovec žije ve výslužbě, začal se zabývat českou literaturou a překládat z ní do němčiny.“ Dále Alois Jirásek připomíná baronovu životní cestu, která pro nás nyní není podstatná. Důležité je, že se Ludvík v pozdním věku, mimo jiné právě na odpočinku v hornoměcholupském statku, rozhodl do literatury ponořit hlouběji. Obdivoval Karla Hynka Mácha (jehož hrob byl v Litoměřicích nedaleko hrobu baronova otce), stejně jako další české autory, které se rozhodl přiblížit německým čtenářům. „Přeložil některé z mých drobných povídek,“ pokračuje Jirásek. „Marylu přečetl, ale „netroufám si najít německá slova za ta starobylá pojmenování úřední, soudní...“ Hlavně však píše o Vrchlickém. Vrchlického Noc na Karlštejně mne roznítla.“ Přeložil ji do němčiny a „rád, přerád by

Jeden z mála snímků hornoměcholupské kapličky, kterou nechal postavit baron Malovec. Zde bohužel již v dezolátním stavu před svou demolicí

kleštil cestu ke slávě Vrchlického.“ Žel dříve než se baronovi podařilo najít vydavatele, roku 1900 zemřel, slávu Vrchlického tedy nakonec nekleštil. Svou stopu v kultuře však přece jen zanechal (z dalších děl přeložil např. Slepčova vychovance od píseckého učitele Josefa Rennera) a mimo jiné také přispěl na stavbu Národního divadla. A pro úplnost – byl to pan Malovec, kdo pravděpodobně hornoměřolupský velkostatek přestavěl do novogotického kabátu, čímž získal vzezření zámku, a kdo též vlastním nákladem nechal ve vsi postavit dnes již zbořenou zvoničku s nápisem Salve Regina tedy Zdrávas Královno.

Koně malíře Vacátka

Na barona Malovce už si dnes nikdo nevzpomene, ale o hornoměřolupskou historii se otřel také talent podstatně výraznějšího umělce, akademického malíře Ludvíka Vacátka (1873–1956), jehož životu a dílu se soustavně věnuje odborník Petr Kmošek. Vacátko se narodil pardubickému inženýru nedaleko Vídně, vyrostl

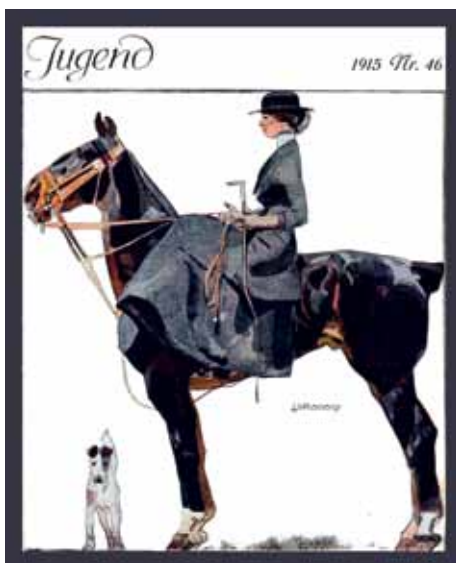

Akademický malíř Ludvík Vacátko bydlel v Horních Měcholupech v době druhé světové války

v Čechách a v době druhé světové války se na několik let přestěhoval do Horních Měcholup, kde bydlel v domě č. p. 94 v dnešní Bolevecké ulici. V tomto domě, v prostorách současného hodinářství a zlatnictví Nad Vartou, bývala ještě na konci války stáj, kde měli koně i ruští vojáci. Ačkoliv sám malíř vlastní koně neměl, stali se jeho životním uměleckým tématem. Ludvík nastoupil vojenskou kariéru, vystudoval kadetní školu, ale už tehdy maloval a vášeň jej pevně držela. Zapsal se na Akademii a stal se žákem mistrů, profesorů Václava Brožíka a Vojtěcha Hynaise. Jeho obrazy koní zaujaly umělce natolik, že si jej roku 1897 vybral Luděk Marold ke spolupráci na panoramatu Bitva u Lipan. Ve stejném roce Vacátko v Rudolfinu vystavil plátno Epizoda z bitvy u Králova Hradce, které přitáhlo k mladému umělci velkou pozornost.

Koně, životní umělecké téma Ludvíka Vacátka

Obálka mnichovského uměleckého časopisu s Vacátkovou kresbou (1915)

„Vacátko pojednou svěžím rozmachem vystoupil na scénu,“ komentoval začátek jeho kariéry Český svět. „Mladý, odvážný, provedl svou věc hned na poprvé dobře. Obraz byl pln života, kraj pln vzduchu, a zdála-li se tu i tam linie neohrabaná nebo jí opsaný útvar ještě strnulý, bylo v těch jezdcích i pěšácích tolik dobře pochopené agility a pravdivé vášně, že poznán nový slibný talent.“ Ten Vacátko rozvíjel v Mnichově, ve Vídni, v Paříži, roku 1898 už dostal jedno z nejprestižnějších ocenění, Hlávkovu cenu. „Živý umělecký temperament promlouval z každé črty k divákům tak upřímně a bez affektace, že nebylo možno jeho dojmu ubránit se,“ pěl chválu kritik Lambertin a malířova sláva rychle rostla. „Vacátko je umělec velké osobité síly, svérázný zjev mezi českými umělci. Něco kypivého je v jeho umění, jakási expansivnost, které někdy jako by ani rámování obrazu nedovedlo klást meze,“ komentoval jeho práci dr. František Xaver Harlas, někdejší ředitel Muzea hlavního města Prahy. „Geniální ruka tu je ve službách bouřlivého ducha, jenž tihne výš a dál, než mu je přáno v našich poměrech.“ (Světobzor, 29. ledna 1925)

Tomáš Garrigue Masaryk, 1920

Sokolská jízda, 40. léta, další obraz, který pravděpodobně vznikl v době, kdy Vacátko žil v Horních Měcholupech

Portrétování T. G. Masaryka

Ludvík Vacátko nepatřil právě k nastupující moderně, mnozí viděli v jeho zvířatech (často spojených s akty mladých svalnatých mužů) spíše měšťácké umění, nicméně jeho reputace byla velká, získal renomé i jako sochař a autor plastik, dělal též litografie. Nakonec si mohl dovolit založit vlastní školu a pomyslným vrcholem jeho úspěchu bylo opakované portrétování prezidenta Tomáše G. Masaryka – pochopitelně v sedle jeho koně Hektora.

Závěrem ještě několik slov Lambertina: „Vacátko nechce nás postavit před diagram, na němž znázorněny všechny možné fáse duševní a tělesné činnosti umělce, který by nejraději i na každý obraz napsal, co divák má si myslet a co nikoliv, ale vede nás vždy před dílo, v němž praví k nám: Hle příroda, jak jsem ji viděl, z ní se těšil a ji obdivoval! Radujte se se mnou, obdivujte se, jako jsem se její něžné kráse obdivoval já!“ (Český svět, 12. dubna 1907)

● Lukáš Berný, z knihy Toulky Prahou 15